

ERZİNCAN İLİNDE CANLI DOĞAN VE YAŞAYAN ÇOCUK SAYILARININ TÜRKİYE VERİLERİ İLE KARŞILAŞTIRILMASI

NUMBER OF BORN-ALIVE INFANTS AND LIVING IN ERZİNCAN LIVE TURKEY DATA BY COMPARISON

Hatice BEKİR¹, Remzi AYDIN²

ÖZET: Bu çalışmanın amacı Erzincan ilinde canlı doğan ve yaşayan çocuk sayılarının ve buna bağlı olarak da bebek ölümlerinin ilgili yıllar ve ülke göstergelerine göre karşılaştırılmasıdır. Çalışma, Erzincan ilinde konu ile ilgili bir çalışmanın yapılmamış olması, ilin sağlık hizmetlerinin değerlendirilmesi ve planlanmasında ilin durumunu göstermesi ve ayrıca ilde canlı doğan, yaşayan çocuk ve bebek ölümleri hakkında yapılacak diğer araştırmalara ışık tutması açısından önemlidir.

Çalışmada “Genel Nüfus Sayımı Veri Tabanında” TÜİK (Türkiye İstatistik Kurumu) tarafından Türkiye ve Erzincan iline ait 1990 ve 2000 yılı istatistiklerine ek olarak araştırmanın güncelliğini korumak amaçlı TÜİK (2013)’ün Nüfus ve Konut Araştırması 2011 verileri kullanılmıştır. Verilerde canlı doğum sayısı ve yaşayan çocuk sayısındaki farklılıklar karşılaştırılarak 1990, 2000 ve 2011 yılı boyunca ilde ve ülkemizde mevcut olan ölümlülük düzeyi belirlenmiştir. İstatistikler yüzdeler hesaplanarak tablolar halinde verilmiştir.

Araştırma sonucuna göre, Erzincan ilinde 1990 ve 2000 yılında canlı doğan ve yaşayan çocuk sayısındaki farkların (yaşamayan) oranları ülke göstergelerinin gerisindedir (1990 yılında Erzincan ilinde %16.28, ülkemizde % 15.13, 2000 yılında Erzincan ilinde % 11.33, ülkemizde % 11.30). Erzincan’da 2011 yılı verilerine göre yaşayan çocuk sayısı canlı doğan çocuk sayısının % 90.28’ini oluşturmaktadır. Canlı doğan çocuk sayısı ve yaşayan çocuk sayısı arasındaki farkın (yaşamayan) canlı doğan çocuk sayısına oranı % 9.72’dir. Türkiye’de ilgili dönemde yaşayan çocuk sayısı canlı doğan çocuk sayısının % 92.19’ünü oluşturmaktadır. 2011 yılı verilerine göre yaşayan çocukların cinsiyete göre dağılımında ülke ortalamaları ile paralellikten bahsetmek mümkündür.

Anahtar sözcükler: Erzincan, Canlı Doğan Çocuk, Yaşayan Çocuk

ABSTRACT: The purpose of this study and number of children ever born in Erzincan and consequent infant mortality is compared to the respective year and country indicators . In Erzincan on the subject of a study yet to be the province 's health services evaluation and planning of the relevant provincial status display, and also in the province live births , living children and infant mortality to be conducted on other research to shed light on is important .

In this study, which is planned in descriptive-cross sectional research model, statistics of Turkey and Erzincan acquired in 1990 and the latest statistics acquired in 2000 published by TÜİK (Turkish Statistical Institute) on the “General Census Data Base” are used. By making a comparison of the difference in the number of the live births and living children over the data, the level of mortality throughout 1990, 2000 and 2011 present in the city and our country is specified. The statistics are given in the form of tables by calculating the percentages.

According to the results in live births and the number of children living in the differences (not live) rates the country and in Erzincan in 1990 and in 2000 (in 1990 in Erzincan 16.28% in our country % 15.13 in 2000, in Erzincan % 11.33 in our country, 11.30%) of the country remains behind . According to the Population and Housing Survey 2011 which took place in Erzincan with a live birth rate of live births that took place in our country during the same period when compared to the distribution ratio reveals that almost parallels . Accordingly, the gender distribution of children living in the country with an average of

¹ Doç. Dr., Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Temel Eğitim Bölümü Okul Öncesi Eğitimi A.B.D., shatice@gazi.edu.tr, hsimsekbekir@gmail.com

²Yüksek Lisans Öğrencisi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Drama ve Eğitim A.B.D, remziaydin@msn.com

parallelism possible to talk about . However, across the country and in the province of Erzincan at a rate of about 3% of men more than girls who are seen to belong to the child .

Keywords: Erzincan, born-alive infants, living child

1. GİRİŞ

Canlı doğan, hamilelik ürününün, gebeliğin süresine bakılmaksızın anneden tamamen atılması veya çıkarılması, bundan sonra kordonun kesilmesi veya plasentanın içerde kalmasına bakılmaksızın solunumun olması veya kalp atımı, kordon pulsasyonu veya istemli kasların hareketi gibi diğer hayat belirtilerinin görülmesi olarak tanımlanmaktadır (istanbulsaglik.gov.tr, 2018). Ayrıca canlı doğan çocuk sayısı, kadınların bütün hayatları boyunca yaptıkları canlı doğumların kümülatif toplamından oluşmaktadır (Koç vd., 2009, s.67).

Sağlık alanındaki gelişmişlik düzeyini gösteren en önemli sağlık düzeyi göstergelerinden biri bebek ölüm hızıdır (UNICEF, 2012, s.26). Bebek ölümü bir yıl için de canlı doğan 1000 bebekten kaçının 1 yaşını doldurmadan öldüğünü gösteren bir ölçüdür. Bebek ölümlüğü, erken yeni doğan (erken neonatal) dönemi (0-6 gün), geç yeni doğan (geç neonatal) dönemi (7-27 gün), yeni doğan sonrası (postneonatal) dönemi (28-364 gün) olmak üzere üç dönemde incelenmektedir (istanbulsaglik.gov.tr, 2018).

Dünyada her 1000 gebelikten 30'unun ölü doğumla sonuçlandığı, her yıl yaklaşık dört milyon ölü doğum meydana geldiği tahmin edilmektedir. Ölü doğumların önlenmesi ile ilgili çalışmaların bebek ölümlerinin önlenmesi aktivitelerinin gerisinde kaldığı düşünülmektedir (Lawn, Shibuya ve Stein, 2005, s.409). Türkiye'de 2003 yılında yapılmış olan Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması (TNSA) sonuçlarına göre erken-geç yeni doğan ölüm hızı binde 17, yeni doğan sonrası ölüm hızı binde 12 olmak üzere bebek ölüm hızı binde 29 olarak bulunmuştur. Kadınların % 4'ünün ölü doğum yapmış olduğu ve her 100 gebelikten 1'inin ölü doğumla sonuçlandığı tespit edilmiştir (Türkyılmaz, Hancıoğlu ve Koç, 2004, s.82-123).

Birleşmiş Milletler verilerine göre Türkiye'de bebek (0-12 ay) ölüm oranı 1000 canlı doğumda 14'tür. Son yıllarda, yükselen gelirler, annelerin daha iyi eğitim almaları, kentleşme ve doğurganlık alanında daha sağlıklı uygulamalar gibi toplumsal eğilimlere paralel olarak ve doğum öncesi bakım ve izleme, doğumlara nezaret, personelin bilgililiği ve yoğun bakım birimlerinin varlığı dâhil olmak üzere sağlık hizmetlerinin kapsamında ve/veya niteliğindeki iyileşmelerin de etkisiyle, bebek ölümlerinde çarpıcı azalmalar meydana gelmiştir (ancak bu azalmaların yüksek bir düzeyden başladığı hatırlanmalıdır). Buna rağmen bebek ölüm hızlarında bölgeler, kentsel ve kırsal alanlar sosyal gruplar arasındaki eşitsizlikler önemli boyutlardadır. Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Komitesinin Haziran 2012'deki sonuç gözlemlerinde Türkiye'ye bölgesel eşitsizliklerin giderilmesi tavsiyesinde bulunulmuştur. Sosyoekonomik koşullar, eğitim düzeyi, doğurganlık pratikleri ve ev ile sağlık kuruluşu arasındaki mesafe gibi değişkenlerin yanı sıra bu eşitsizlikler aynı zamanda altyapı ve hizmetlerin dağılımındaki coğrafi farklılıkları ve sağlık personelinin sıkça değişmesini de yansıtır olabilir (UNICEF, 2012, s.24-25). Sağlık alanında toplanan istatistiksel veriler ve bunlardan üretilen objektif göstergeler, toplumların sağlık düzeyinin saptanması, sağlık hizmetlerinin planlanması, önceliklerin belirlenmesi ve hizmetlerin başarılı olup olmadığının değerlendirilmesi karşılaştırmalar yapabilmek için önemlidir. Canlı doğum sayısı ve yaşayan çocuk sayısındaki farklılıkların karşılaştırılması sonucu belirlenen /tanımlanan bebek ölümlülüğü, toplumların sağlık düzeyini ve sosyal refahını karşılaştırmada ilk bakılacak olan anahtar bir ölçüttür (Tezcan, 1985, s.9-11). Özellikle kırsal alanlarda doğum sonrası bebek ölümlerinin nedenlerinin başında annelerin doğum anı ve sonrasında sağlık kurumlarında düzenli sağlık muayenelerini yaptırmaması, doğumların hastanede değil evde gerçekleşmesi gelmektedir.

Bu çalışma Erzincan ilinde konu ile ilgili bir çalışmanın yapılmamış olması, ilin sağlık hizmetlerinin değerlendirilmesi ve planlanmasında ilin durumunu göstermesi ve ayrıca ilde canlı doğan, yaşayan çocuk ve bebek ölümleri hakkında yapılacak diğer araştırmalara ışık tutması açısından önemlidir. Çalışma, Erzincan ilinde canlı doğan ve yaşayan çocuk sayılarının ve buna bağlı olarak da bebek ölümlerinin ilgili yıllar ve ülke göstergelerine göre karşılaştırılması amacı ile planlanmış ve yürütülmüştür.

2.YÖNTEM

Çalışma tanımlayıcı-kesitsel araştırma tipinde planlanmıştır. Kesitsel araştırmalar araştırma konusunun zamanda belirli bir noktadaki halini, yani bir kesitini inceleyen araştırmalardır (Gönç-Şavran, 2012, s.116).

Çalışmada “Genel Nüfus Sayımı Veri Tabanında” TÜİK (Türkiye İstatistik Kurumu) tarafından Türkiye ve Erzincan iline ait 1990 ve 2000 yılı istatistiklerine ek olarak araştırmanın güncelliğini korumak amaçlı TÜİK (2013)’ün Nüfus ve Konut Araştırması 2011 verileri kullanılmıştır. Verilerde canlı doğum sayısı ve yaşayan çocuk sayısındaki farklılıklar (Canlı Doğan Çocuk Sayısı- Yaşayan Çocuk Sayısı=Yaşamayan Çocuk Sayısı) karşılaştırılarak 1990, 2000 ve 2011 yılı boyunca ilde ve ülkemizde mevcut olan ölümlülük düzeyi belirlenmiştir. İstatistikler yüzdeler hesaplanarak tablolar halinde verilmiştir.

3.BULGULAR

Tablo 1:Cinsiyete Göre Canlı Doğan ve Yaşayan Çocuk Sayısı

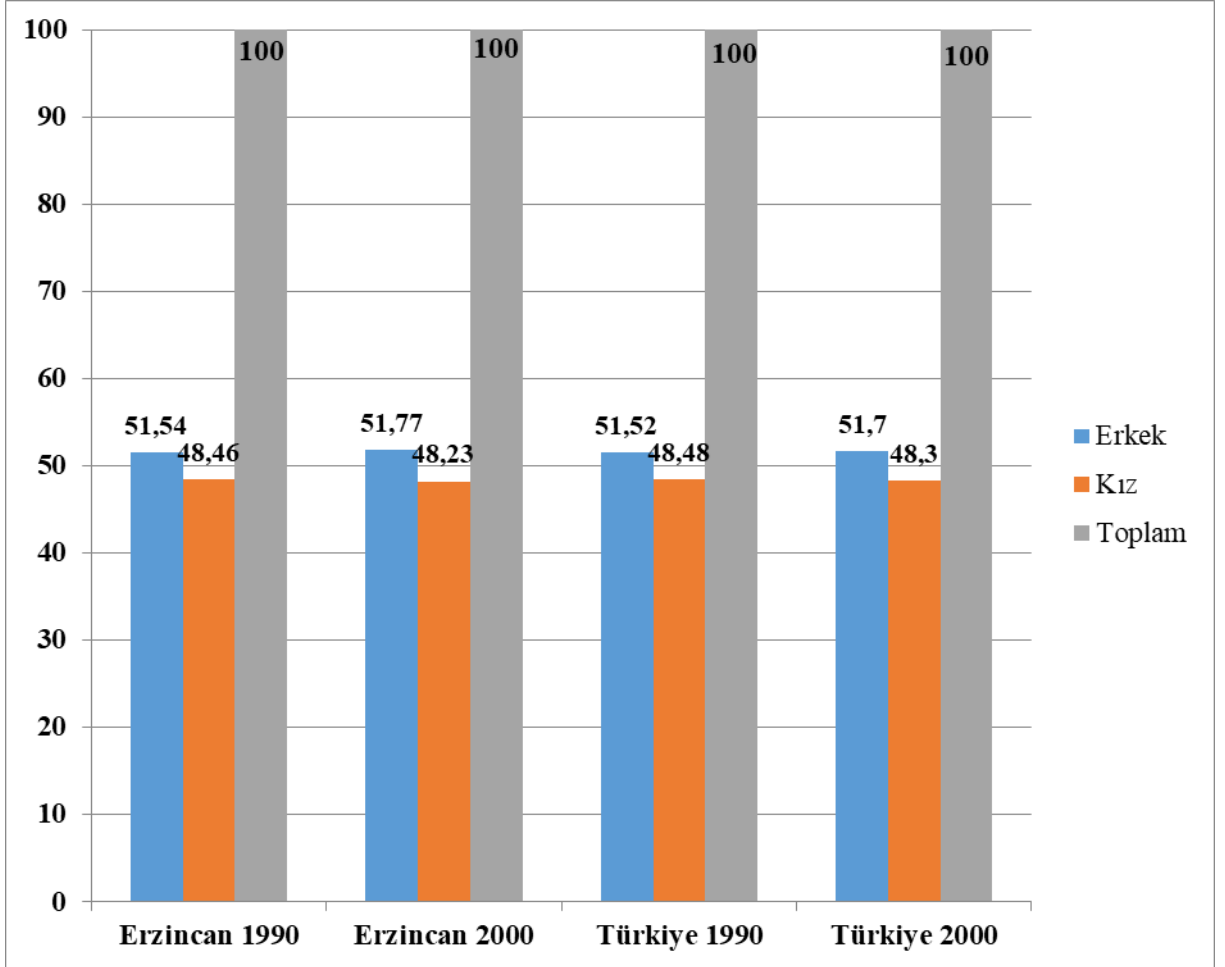
Nüfus Sayımı Veri Tabanı Yılı /Yeri	Cinsiyet	Canlı Doğan Çocuk Sayısı		Yaşayan Çocuk Sayısı		Yaşamayan Çocuk Sayısı		
		n	%	n	%	n	%	
1990*	Erzincan	Erkek	153.497	51.54	-	-	-	-
		Kız	144.300	48.46	-	-	-	-
		Toplam	297.797	100,0	249.306	83.72	48.491	16.28
	Türkiye	Erkek	26.958.260	51.52	-	-	-	-
	Kız	25.367.752	48.48	-	-	-	-	
	Toplamı	Toplam	52.326.012	100,0	44.408.595	84.87	7.917.417	15.13
2000	Erzincan	Erkek	148.163	51.77	130.699	45.66	17.464	6.10
		Kız	138.057	48.23	123.101	43.01	14.956	5.23
		Toplam	286.220	100.0	253.800	88.67	32.420	11.33
	Türkiye	Erkek	30.496.753	51.70	26.849.609	45.60	3.647.144	6.20
	Kız	28.434.328	48.30	25.414.814	43.10	3.019.514	5.10	
	Toplamı	Toplam	58.931.081	100.0	52.264.423	88.70	6.666.658	11.30

1990 ve 2000 Yılı Genel Nüfus Sayımı Veri Tabanı (TÜİK, 2016)

*1990 Genel Nüfus Sayımı Veri Tabanında yaşayan çocukların cinsiyete göre dağılımı verilmediğinden tabloda gösterilememiştir.

Tablo 1 canlı doğan çocuk sayısı bakımından incelendiğinde 1990 yılı genel nüfus sayımı verilerine göre Erzincan ilinde 153.497 erkek, 144.300 kız olmak üzere toplam 297.797 canlı doğum gerçekleşmiştir. 2000 yılı genel nüfus sayımı verilerine göre ise Erzincan ilinde 148.163 erkek, 138.057 kız olmak üzere toplam 286.220 canlı doğum gerçekleşmiştir. Ülkemizde ise 1990 yılında 26.958.260'ı erkek, 25.367.752'si kız toplam 52.326.012, 2000 yılında 30.496.753'ü erkek, 28.434.328'i kız olmak üzere toplam 58.931.081 canlı doğum gerçekleştiği görülmektedir.

Erzincan ve Türkiye'de 1990 ve 2000 yıllarında canlı doğan çocukların cinsiyet dağılım oranları Şekil 1'de verilmiştir.

Şekil 1. Erzincan ve Türkiye'de 1990 ve 2000 yıllarında canlı doğan çocukların cinsiyet dağılımları (%)

Şekil 1 incelendiğinde Erzincan ilinde 1990 ve 2000 yıllarında canlı doğan çocukların cinsiyet dağılımlarının oranı (1990 yılında % 51.54'ü erkek, % 48.46'sı kız 2000 yılında % 51.77'si erkek, % 48.23'ü kız) ile ülkemizdeki aynı yıllarda canlı doğan çocukların cinsiyet dağılımına göre oranı (1990 yılında % 51.52'si erkek, % 48.48'i kız, 2000 yılında % 51.70'i erkek, % 48.30'u kız) neredeyse paralellik göstermektedir.

Tablo 1'de yaşayan çocuk sayısı 1990 yılında Erzincan ilinde (249.306) canlı doğan çocuk sayısının % 83.72'sini oluşturmaktadır. Canlı doğan çocuk sayısı ve yaşayan çocuk sayısı arasındaki fark (yaşamayan) 48.491'dur. Yaşamayan çocukların canlı doğan çocuk sayısına

oranı % 16.28'dir. 2000 yılında ise yaşayan çocuk sayısı (253.800) canlı doğan çocuk sayısının % 88.67'sini oluşturmaktadır. Yaşayan çocuk sayısının (130.699) % 45.66'sının erkek, % 43.01'inin ise (123.101) kız olduğu belirtilmiştir. Canlı doğan çocuk sayısı ve yaşayan çocuk sayısı arasındaki fark (hayatta olmayan) 32.420'dir. Bu farkın canlı doğan çocuk sayısına oranı % 11.33'dür. Bu oran erkek çocuklarda % 6.10 iken kız çocuklarda % 5.23'tür.

Türkiye'de 1990 yılında yaşayan çocuk sayısı (44.408.595) canlı doğan çocuk sayısının % 84.87'sini oluşturmaktadır. Canlı doğan çocuk sayısı ve yaşayan çocuk sayısı arasındaki fark (yaşamayan) 7.917.417'dir. Yaşamayan çocukların canlı doğan çocuk sayısına oranı % 15.13'dür. 2000 yılında yaşayan çocuk sayısı (52.264.423) canlı doğan çocuk sayısının % 88.70'ini oluşturmaktadır. Bu oran erkeklerde % 45.60, kızlarda ise % 43.10'dur. Canlı doğan ve yaşayan çocuk arasındaki fark (6.666.658) canlı doğan çocuk sayısının % 11.30'unu oluşturmakta bu oran erkek çocuklarda (3.647.144) % 6.20 iken kız çocuklarda ise (3.019.514) % 5.10'dur (Tablo 1).

2000 yılı verilerine göre Erzincan'da yaşayan çocukların cinsiyete göre dağılımının (Erzincan ilinde % 45.66'sı erkek, % 43.01'i kız, ülkemizde % 45.60'ı erkek, % 43.10'i kız) ülke ortalamalarının üzerinde olduğundan bahsetmek mümkündür. Ancak ülke geneli ve Erzincan ilinde erkeklerin kızlara göre yaklaşık % 2-3'lük bir oranla daha çok yaşayan çocuk grubuna girdiği söylenebilir.

Erzincan ilinde 1990 ve 2000 yılında canlı doğan ve yaşayan çocuk sayısındaki farkların (yaşamayan) oranları ülke göstergelerinin altındadır (1990 yılında Erzincan ilinde %16.28, ülkemizde % 15.13, 2000 yılında Erzincan ilinde % 11.33, ülkemizde % 11.30). Canlı doğan ve yaşayan çocuk sayısındaki fark (yaşamayan) oranlarının 2000 yılında 1990 yılına göre daha düşük çıkmasında evde doğumların azalmasının, aile planlamasının daha yaygınlaşmasının etkili olduğu düşünülebilir.

Ülkemizde canlı doğan ve yaşayan çocuk göstergeleri il ve ilçe bazında en son 2000 yılında yayınlanmıştır. Bazı göstergeleri içeren adrese dayalı nüfus kayıt sisteminde de il bazlı bulunamayan istatistiklere ülke ve bazı iller bazında bakıldığında canlı doğan bebek sayısı 2011 yılında 1.241.412 iken bu sayı % 3.10 artarak 2012 yılında 1.279.864 olarak gerçekleşmiştir. Doğan bebeklerin % 51'i erkek, % 49'u kızdır. Toplam doğurganlık hızı, 2011 yılında 2.02 çocuk iken 2012 yılında 2.08 çocuktur. Yani, bir kadının doğurgan olduğu dönem boyunca doğurabileceği ortalama çocuk sayısı 2012 yılında 2.08'dir. Nüfusun yenilenme düzeyine (2.10) yakın bir doğurganlık seviyesine ulaşılmıştır. Toplam doğurganlık hızı illere göre incelendiğinde, 2012 yılında toplam doğurganlık hızının en yüksek olduğu il 4.39 çocuk ile Şanlıurfa'dır. Şanlıurfa ilini 4.10 çocuk ile Şırnak, 4 çocuk ile Ağrı ve 3.80 çocuk ile Siirt izlemektedir. Toplam doğurganlık hızının en düşük olduğu il ise 1.43 çocuk ile Kırklareli'dir. Kırklareli ilini 1.44 çocuk ile Eskişehir, 1.49 çocuk ile Edirne ve Bartın izlemektedir (tuik.gov.tr, 2018).

Türkiye ve Erzincan ilinde cinsiyete göre 2011 yılında canlı doğum ve yaşayan çocuk sayısı Tablo 2'de yer almaktadır.

Tablo 2:Türkiye ve Erzincan İlinde Cinsiyete Göre 2011 Yılında Canlı Doğum ve Yaşayan Çocuk Sayısı

Nüfus Sayımı Veri		Canlı Doğan Çocuk Sayısı		Yaşayan Çocuk Sayısı		Yaşamayan Çocuk Sayısı	
Tabanı Yılı /Yeri	Cinsiyet	n	%	n	%	n	%
2011	Erkek	113	52.31	101	46.76	12	5.56
	Kız	103	47.69	94	43.52	9	4.16
	Toplam	216	100.0	195	90.28	21	9.72
	Erkek	33.906	51.92	31.057	47.56	2.849	4.36
	Kız	31.394	48.08	29.141	44.63	2.253	3.45
	Toplamı	Toplam	65.300	100.0	60.198	92.19	5.102

TÜİK (2013)'ün Nüfus ve Konut Araştırması 2011 Verileri

Tablo 2 incelendiğinde Nüfus ve Konut Araştırması 2011 verilerine göre Erzincan ilinde 113 erkek, 103 kız olmak üzere toplam 216 canlı doğum gerçekleşmiştir. Doğan çocukların cinsiyet açısından oranları incelendiğinde % 52.31'i erkek, % 47.69'u ise kızdır. Ülkemizde ise 33.906'sı (% 51.92) erkek, 31.394'ü (48.08) kız, toplam 65.300 canlı doğum gerçekleştiği görülmektedir. Erzincan ilinde gerçekleşen canlı doğum oranları ile ülkemizdeki aynı dönemde gerçekleşen canlı doğumlar cinsiyet dağılımına göre karşılaştırıldığında oranların birbirine yakın olduğu görülmektedir.

Erzincan ilinde yaşayan çocuk sayısı (195) canlı doğan çocuk sayısının % 90.28'ini oluşturmaktadır. Canlı doğan çocuk sayısı ve yaşayan çocuk sayısı arasındaki fark (yaşamayan) 21'dir. Yaşamayan çocukların canlı doğan çocuk sayısına oranı % 9.72'dir. Bu oran erkek çocuklarda % 5.56 iken kız çocuklarda % 4.16'dır. Türkiye'de ilgili dönemde yaşayan çocuk sayısı (60.198) canlı doğan çocuk sayısının % 92.19'unu oluşturmaktadır. Bu oran erkeklerde % 47.56, kızlarda ise % 44.63'dür. Canlı doğan ve yaşayan çocuk arasındaki fark (5.102) canlı doğan çocuk sayısının % 7.81'ini oluşturmakta bu oranın erkek çocuklarda (2.849) % 4.36 iken kız çocuklarda ise (2.253) % 3.45 olduğu görülmektedir (Tablo 2).

2011 yılı verilerine göre yaşayan çocukların cinsiyete göre dağılımında ülke ortalamaları ile paralellikten bahsetmek mümkündür. Ancak ülke geneli ve Erzincan ilinde erkeklerin kızlara göre yaklaşık % 3'lük bir oranla daha çok yaşayan çocuk grubuna girdiği söylenebilir.

4.SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırma sonucunda, Erzincan ilinde 1990 ve 2000 yılında canlı doğan ve yaşayan çocuk sayısındaki farkların (yaşamayan) oranları ülke göstergelerinin gerisindedir (1990 yılında Erzincan ilinde %16.28, ülkemizde % 15.13, 2000 yılında Erzincan ilinde % 11.33, ülkemizde % 11.30). İlgili dönemde Erzincan ilinde 1990 ve 2000 yıllarında canlı doğan çocukların cinsiyet dağılımlarının oranı (1990 yılında % 51.54'ü erkek, % 48.46'sı kız 2000 yılında % 51.77'si erkek, % 43.23'ü kız) ile ülkemizdeki aynı yıllarda canlı doğan çocukların cinsiyet dağılımına göre oranı (1990 yılında % 51.52'si erkek, % 48.48'i kız, 2000 yılında % 51.70'i erkek, % 48.30'u kız) neredeyse paralellik göstermektedir.

Erzincan'da 2011 yılı verilerine göre yaşayan çocuk sayısı canlı doğan çocuk sayısının % 90.28'ini oluşturmaktadır. Canlı doğan çocuk sayısı ve yaşayan çocuk sayısı arasındaki farkın (yaşamayan) canlı doğan çocuk sayısına oranı % 9.72'dir. Türkiye'de ilgili dönemde yaşayan

çocuk sayısı canlı doğan çocuk sayısının % 92.19'unu oluşturmaktadır. Bu oran erkeklerde % 47.56, kızlarda ise % 44.63'dür. Canlı doğan ve yaşayan çocuk arasındaki fark (5.102) canlı doğan çocuk sayısının % 7.81'ini oluşturmakta bu oranın erkek çocuklarda (2.849) % 4.36, kız çocuklarda ise (2.253) % 3.45 olduğu görülmektedir. 2011 yılı verilerine göre yaşayan çocukların cinsiyete göre dağılımında ülke ortalamaları ile paralellikten bahsetmek mümkündür.

Araştırma sonucunda Erzincan İlinde;

- Canlı doğan ve yaşayan çocuk arasında farklılıkların azaltılması için gebelik takipleri artırılarak aile planlamasının il, ilçe merkezi ve köylerde yaygınlaştırılması,
- Ailede kadınlar kadar erkeklerinde gebelik süreci ve doğum hakkında bilgilendirilmeleri için aile eğitimlerinin verilmesi ve ailelerin bu eğitime katılmalarının gerek kamu gerekse özel sektörlerce desteklenmesi,
- İl, ilçe ve köylerde canlı doğum, doğurganlık hızı hakkında çalışmaların yapılarak sağlık kuruluşlarının bu konuda bilgilendirilmesi,
- 2000 yılı sonrası canlı doğan ve yaşayan çocuk sayılarının TÜİK adrese dayalı nüfus kayıt sisteminde yer almasının sağlanması,
- Doğum yapılan tüm kuruluşlarda doğum sonrası anne kuruluştan ayrılana kadar olan sürede yeni doğan çocuk eğitimi ve aile planlaması eğitimlerinin verilmesi önerilebilir.

KAYNAKLAR

- Gönç-Savran, T.(2012). Araştırma probleminin oluşturulması ve uygun yöntem ve tekniklerin seçilmesi. *Sosyolojide araştırma yöntem ve teknikleri* (ed. T. Gönç-Savran), Eskişehir:Anadolu Üniversitesi.
- Koç, İ., Çağatay, P. ve Adalı, T.(2009). *Türkiye nüfus ve sağlık araştırması 2008*.Ankara:Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri, Sağlık Bakanlığı Ana Çocuk Sağlığı ve Aile Planlaması Genel Müdürlüğü, Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı ve TÜBİTAK.
- Lawn, J., Shibuya K. & Stein, C. (2005). *No cry at birth:global estimates of intrapartum stillbirths and intrapartum related neonatal deaths*. Bulletin of the World Health Organization .
- Tezcan, S.(1985).*Türkiye'de bebek ve çocuk ölümleri*. Ankara:Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı.
- TÜİK (Türkiye İstatistik Kurumu). (2013). *Nüfus ve konut araştırması 2011*. Ankara:Türkiye İstatistik Kurumu.
- Türkyılmaz, A.S., Hancıoğlu, A. ve Koç, İ.(2004). *Türkiye nüfus ve sağlık araştırması, 2003*. Ankara:Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü, Sağlık Bakanlığı Ana Çocuk Sağlığı ve Aile Planlaması Genel Müdürlüğü, Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı ve TÜBİTAK.
- UNICEF. (2012). Türkiye'de Çocuk ve Genç Nüfusun Durumunun Analizi 2012. <http://www.unicef.org.tr>, 01.05.2018
- <http://www.istanbul saglik.gov.tr/w/sb/bisi/verigiris/icd/tan%C4%B1mlama.pdf> , 01.05.2018
- <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=15848>, 01.05.2018